

תדפיס
מתוך
הספר

א. הלפרין • זלמן רוזרמן

הַאֲנֵצִיקְלוֹפֵדִיָּה הַחֲסִידוּת

אַלְדָּיִם וְאֶבְנֵי פִּנְאָוֵרִים

פתח דבר

האנציקלופדיה שלפניכם נועדה להביא לילדינו את עולם המושגים הבסיסי של חסידות חב"ד. כל ערך מובא בה בצורה קצרה, קלילה ומעניינת, ולאורך הספר משובצים סיפורים וקטעי מידע נלווים נוספים.

לא התימרנו להקיף את הנושאים לפרטי פרטיהם, אלא להגישם בתמצית על מנת להעשיר את ידיעות הקוראים בהווה, ולעורר בליבם חשק ורצון להרחיב את אופקיהם החסידיים בעתיד.

מיותר לציין כי עולמה של חב"ד עשיר פי כמה וכמה מכמות הערכים שנכללה בספר. אנו הבאנו רק את המושגים הבסיסיים ביותר, אלו שנתקלים בהם לעתים קרובות בשיח החסידי.

אף על פי שמלכתחילה הספר נועד לקוראים הצעירים, יש להניח כי בני כל הגילאים ימצאו בו ענין ורענון למושגים ידועים. ובכל זאת, בהתאם לקהל היעד העיקרי, נערכה האנציקלופדיה שלפניכם בצורה מעט שונה מהרגיל וזאת כדי לאפשר קריאה מהנה ושוטפת: הערכים חולקו לפרקים לפי נושאים, ואינם מופיעים בסדר אלפביתי (בסוף הכרך השני תצורף בעז"ה רשימת הערכים לפי א-ב). כמו כן לא הובאו ציטוטים ומראי מקומות, אלא סיכום הפרטים כמקשה אחת.

קוראים יקרים: מאמץ רב נעשה על ידינו, להגיש את הדברים בצורה ראויה ומדויקת. אם לדעתכם נפלה טעות בערך זה או אחר, כמו גם אם נשמט מעינינו פרט הנראה לכם חשוב, אנא הודיעונו על כך ונבחן את האפשרות לתקן זאת במהדרה הבאה בעז"ה.

אנו תקווה ותפילה כי עבודתנו תסייע להנחלת ערכי חב"ד לילדינו, חיילי צבאות ה' ודור העתיד של כולנו. ותהא זאת גם תרומתנו לקיום היעוד "אימתי קאתי מר? לכשיפוצו מעיינותיך חוצה", תכף ומיד ממש.

המערכת

כ"ה אדר שני ה'תשע"ד
שנת הקי"ב להולדתו של הרבי

מפתח

רבותינו נשיאינו • 7

1 רבי ישראל בעל שם טוב | 2 רבי דב בער, המגיד ממזריטש | 3 רבי שניאור זלמן, כ"ק אדמו"ר הזקן | 4 רבי דב בער, כ"ק אדמו"ר האמצעי | 5 רבי מנחם מענדל, כ"ק אדמו"ר הצמח צדק | 6 רבי שמואל, כ"ק אדמו"ר מהר"ש | 7 רבי שלום דב בער, כ"ק אדמו"ר הר"ש"ב | 8 רבי יוסף יצחק, כ"ק אדמו"ר הרי"צ | 9 רבי מנחם מענדל, כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

משגים ורעיונות • 28

10 חסידות | 11 תורת החסידות (הכללית) | 12 חב"ד | 13 ליובאוויטש | 14 רבי, נשיא | 15 מאמר, שיחה | 16 המשך | 17 התקשרות | 18 אחרות ה', אין עוד מלבדו | 19 דירה בתחתונים | 20 סדר השתלשלות | 21 עשר הספירות | 22 השגחה פרטית | 23 קלפות | 24 נפש אלקית, נפש בהמית | 25 נר"ב ח"י - נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה | 26 בינוני | 27 בכל דרכיה דעהו | 28 מסירות נפש | 29 ויעקב הלך לדרךבו | 30 טראכט גוט וועט זיין גוט | 31 המלך בשדה | 32 אשפיזין חסידיים | 33 יידיש | 34 מופתים

מנהגים • 55

35 מנהגי חב"ד | 36 מורה אני בראש מרפן | 37 הדור בגטילת ידים | 38 להרבות בצדקה | 39 מקנה | 40 פרק תהלים לפי הגיל | 41 תפלין דרבנו תם | 42 גארטל | 43 בגדי משי בשבתות וחגים | 44 סעודה שלישית | 45 תהלים והתוערות בשבת מברכים | 46 יום הולדת | 47 מנהגי בר מצוה | 48 אטרונג מקאלאבריה | 49 לא ישנים בספה | 50 מגלת אסתר והפאת הזמן | 51 מצה שרויה בפסח

תקנות ומבצעים • 69

52 חת"ת | 53 רמב"ם, למוד יומי | 54 חלקת הש"ס | 55 עשרת המבצעים | 56 מבצע אהבת ישראל | 57 מבצע טהרת המשפחה | 58 מבצע חנוה | 59 מבצע בית מלא ספרים | 60 מבצע פשרות | 61 מבצע מזוזה | 62 מבצע גרות שבת קדש, נש"ק | 63 מבצע צדקה | 64 מבצע תורה | 65 מבצע תפלין | 66 רגע של שתיקה | 67 טנק המבצעים | 68 שנים עשר הפסוקים | 69 סביבת ילדים טהורה | 70 אות בספר התורה | 71 תהלוכה | 72 מבצע שופר | 73 מבצע ארבעת המינים | 74 מבצע הנכה | 75 מבצע פורים | 76 מבצע מצה | 77 סעודת משיח | 78 תהלוכת ל"ג בעומר | 79 עשרת הדברות בחג השבועות | 80 'בין המצרים' | 81 הקהלת קהלות | 82 פנוס תורה | 83 מבצע הקהל | 84 עשה לה רב | 85 מסבות שבת | 86 סמיכה לרבנות | 87 שחיתת ליובאוויטש | 88 תקנת ה'משקה' | 89 "הריני מקבל" ו"אף צדיקים"

ליום רביעי, ט' בכסלו תקפ"ח, יום הלדתו ה-54, התחיל הרבי לומר מאמר חסידות. כשסיים אותו, במלים "מחיי החיים", הסתלקה נשמתו הטהורה. הוא נטמן בניעז'ין.

*שם משפחתו: שניאורי.
 בנויו, 'אדמו"ר האמצעי', נתן לו על ידי החסידים בזמן אדמו"ר הצמח צדק, כיון שהיה הרבי האמצעי בין אדמו"ר הזקן לאדמו"ר הצמח צדק.*

!?
 כתב ידו של אדמו"ר האמצעי היה קטן וצפוף. הוא ידע לכתב מאד מהר: כשהיה מגיע לשורה האחרונה מתוך 50-60 שורות בעמוד (ו), השורה הראשונה הייתה עדין לחה מהכתיבה, כיון שטרם הספיקה להתיבש...

חתנו, הרבי הצמח צדק, אמר עליו: "אם יחתכו את אצבעו, לא תזל משם טפת דם, כי אם חסידות...". לצד עבודתו הרוחנית העצומה, דאג אדמו"ר האמצעי גם לרוחתו הגשמית של עם ישראל. הוא הקים מושבות יהודיות ברחבי רוסיה, ועודד את חסידיו להתישב בהן ולהתפרנס מעבודת האדמה. בעקבות אביו אדמו"ר הזקן, המשיך רבי דב בער לתמוך בנתינת צדקה עבור יהודי ארץ ישראל, וכשקבוצה מחסידי חב"ד עלו לארץ והתיישבו בחברון, רכש שם הרבי חדר בבית הפנסת "אברהם אבינו" והקדיש אותו עבור חסידיו. כיום, זהו בית הפנסת החב"די הוותיק ביותר.

כמו אביו, גם אדמו"ר האמצעי סבל מהלשנה על ידי יהודי, שעקבותיה נאסרו. בעבור חדשים הוא זכה ושחרר. חדשים מספר לפני הסתלקותו, נסע אדמו"ר האמצעי לציון אדמו"ר הזקן בהאדיטש. בדרך חזור חלה ונשאר בעיר נייעז'ין, שם טפלו בו באור

5 רבי מנחם מענדל, כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

בערב ראש השנה, כ"ט באול תקמ"ט, נולד בנם של ר' שלום שכנא והרבנית רבורה לאה (בתו של אדמו"ר הזקן). הם קראו לבנם מנחם מענדל על שם רבי מנחם מענדל מויטבסק, מגדולי תלמידי המגיד ומרבותיו של אדמו"ר הזקן.

כשהיה בן שלש, מסרה אמו את נפשה כתחליף עבור אביה, אדמו"ר הזקן, למען המשך הפצת תורת החסידות. כפי שהבטיח לה אביה, אדמו"ר הזקן, עבר בנה הקטן לגור בבית סבו, שם גדל והתחנך. אדמו"ר הזקן אהב מאד את נכדו הקטן, והתייחס אליו כמו אל בן: מדי יום היה לומר אתו

בנגלה ובחסידות. כששאָר בני גילו שחקו בחצר, היה רבי מנחם מענדל הקטן מתישב לצדו של חברות חסידים ומאזין לשיחה. מלבד המאמרים שנשא בפני החסידים, היה לאדמו"ר הזקן מנהג לומר בפני בניו דברי חסידות באופן פרטי בכל ליל שבת. איש לא הרשה להכנס לחדר באותו זמן, אפלו לא הנכד

תורה, ובעת ברכת כהנים ותקיעת שופר בבית הפנסת, הכניסו תחת טליתו. מגיל צעיר מאד נפרו ברבי מנחם מענדל כשרון למוד בלתי רגיל, ופרון מצין ותפיסה מהירה. בגיל חמש כבר החל לרשם לעצמו הנהגות שראו אצל סבו, אדמו"ר הזקן, וספורי חסידים ששמע. עוד לפני הבר מצוה שלו כבר כתב חרושים

17 התקשרות

ההתקשרות של החסיד לרבי היא אחד היסודות של תורת החסידות.

בחסידות מסביר שהרבי, ראש בני ישראל, הוא כמו צנור שמקשר בינינו לבין הקב"ה. כיון שהרבי קרוש וקרוב לה' יותר מאתנו, הוא מחבר בינינו לבין הקב"ה, וגם מעביר את כל ההשפעות הרוחניות והגשמיות שה' שולח לנו. כשם שהראש מעביר חיים לכל איבר בגוף, כך ראש בני ישראל מעביר חיות, כחות ושפע לנשמותיהם של כל בני הדור ובאפן מיוחד לאותם הקשורים אליו.

איך נתקשר לרבי?

החסידים לומדים את השיחות והמאמרים של הרבי, משתדלים לקיים את ההוראות שלו ומתחברים עם חסידים אחרים לצרכי למוד והתועדות. בנוסף, ישנה התקשרות רוחנית בלב: החסידים אוהבים את הרבי בכל לבם, ומרגישים בטלים אליו. חסידים גדולים נהגו לקבוע לעצמם זמן קבוע שבו היו מהרהרים ומעוררים בלבם אהבה לרבי, אהבה

פשוטה מפל הלב.

ויש גם פעולות ארציות יותר המסייעות להתקשר אל ראש בני ישראל: החסידים נוסעים לרבי, לשמע את קולו, לראות את פניו הקדושות בעת אמירת דברי תורה ולהכניס אליו ל'יחידות'. וגם כאשר לא זוכים לראות את פני הרבי, החסידים כותבים לו פ"ג (פדיון נפש) ומכתבים. נהוג גם להפריש דמי מעמד, כסף המיועד למטרות שונות החשובות לרבי.

גם בתפלה, מתקשרים החסידים לרבי. בסיום תפלת שמונה עשרה מוסיפים את הפסוקים המתאימים לשמו/תיו של הרבי. לאחר התפלה, בעת אמירת התהלים, אומרים את פרק התהלים בהתאם לשנותיו של הרבי. ובברכת המזון מוסיפים, "הרחמן הוא יברך את אדוננו מורנו ורבינו".

חסידים משתדלים להקמות לרבי בהתנהגותו ובדרךיו.

18 אחדות ה', אין עוד מלבדו

אחד הגלויים המרכזיים של תורת החסידות הוא בהסבר הפסוק "אין עוד מלבדו", ה' הוא אחד ויחיד. בפשטות, הפונה לכך שאין עוד אלקים, אין עוד מישהו ששולט בעולם חוץ מהקב"ה. החסידות מוסיפה שלא רק זאת, אלא גם שאין בעצם שום דבר אחר מלבד הקב"ה: העולם, האנשים, הצמחים, הכל זה - אלקות.

איך נתן להבין זאת? ממשילים את הענין לגוף הגשמי והנפש שלנו. אנחנו זויים, רואים, חושבים, בזכות הנפש שבתוכנו, שנותנת לנו חיים כל הזמן. בלי הנפש, הגוף לא יוכל לעשות מאומה. מדוע מי

שנפטר לא זו ולא מדבר, הרי עדין יש לו רגלים ופה? כי הנפש שבתוכו עזבה אותו, היא כבר לא מחזיקה את הגוף שיהיה חי.

בנמשל, הנפש היא החיות שנותן הקב"ה בכל נברא. החיים שה' שם בכל אבן, בכל צמח ובעל-חיים ובני-אדם, הם המקימים אותם כל רגע ורגע. ובאותה השניה שבה יפסיק ה' (חס ושלום) את החיות שהוא נותן בצמחים, בבעלי החיים ובבני האדם - יחדלו כל אלה מלהתקיים.

הבעל שם טוב הסביר זאת באמצעות הפסוק

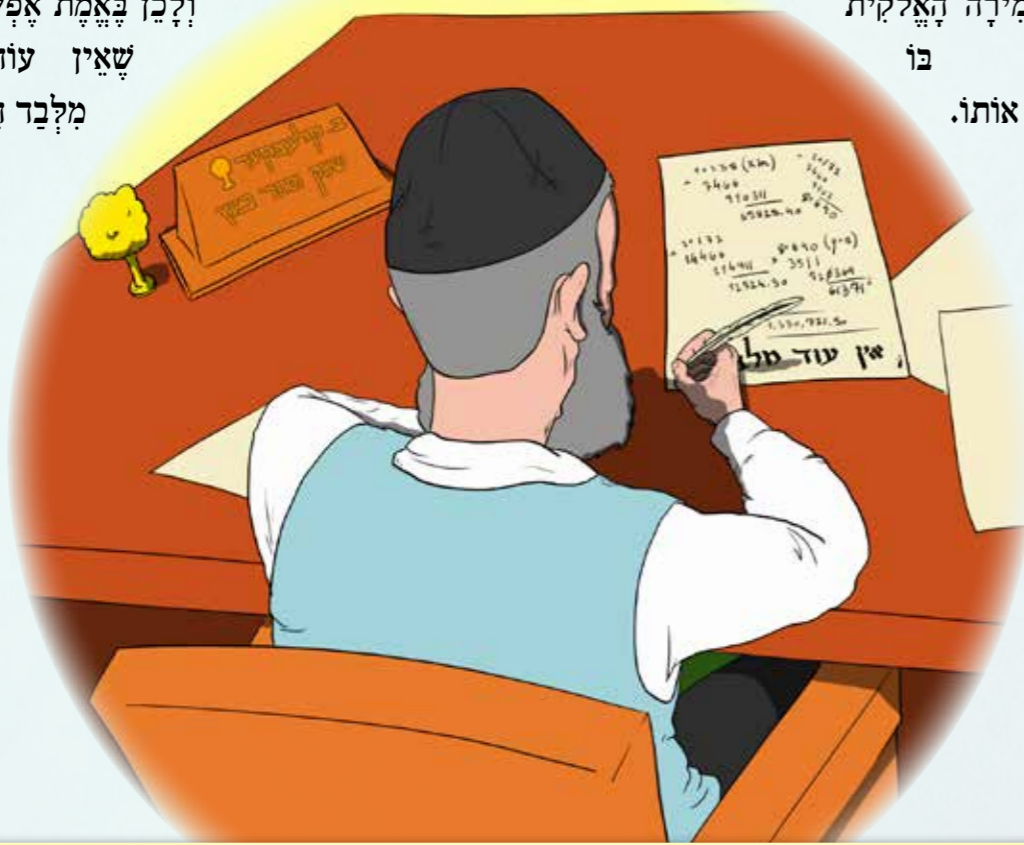
"לעולם ה' דברך נצב בשמים". "דברך" הוא הדבור שאתו ברא ה' את העולם. על ידי אמירת "ויהי אור" - נברא האור, "יהי רקיע" - נבראו השמים וכו' הלאה. כל דבר בעולם שלנו נברא על ידי דבור של הקב"ה בששת ימי בראשית.

הפסוק אומר שהדבור של ה' ("לעולם... נצב" מדוע? כי הדבור של הקב"ה נצב, עומד ונמצא, כל רגע ורגע בתוך הנבראים, לעולם ועד.

בכל שניה שהעולם קיים, זה בגלל האמירה האלקית שנמצאת בו ומחזיקה אותו.

אם ה' יפסיק לרגע אחד את דבורו "יהי אור", למשל, יפסק האור בבת אחת. כך גם כל דבר אחר בעולם שלנו. ה' אומר בכל רגע מחדש את המאמרות שאתם הוא ברא את העולם, והדבור הזה הוא מה שמחזיק את כל הנבראים.

בעת מובן מדוע "אין עוד מלבדו". למרות שיש עולם גשמי ובו אנשים וחפצים, הם כלם תלויים בדבר ה' שיחיה אותם כל רגע ורגע. הם לא מסגלים להתקיים בלעדי הקב"ה, ולכן באמת אפשר לומר שאין עוד כלום מלבד הבורא.

סך הכל: אין עוד מלבדו

בזמן שאתה עורך חשבונות בעסקים שלך - תתמקד במספרים!.

"אינני מבין", ענה לו ר' בנימין בפליאה. "לפעמים, בזמן התפלה נודדות פתאום המחשבות אל העסקים והכספים, ואז זה 'בסדר'. אבל כאשר בעצומם של החשבונות נופלת עלי פתאום מחשבה אלקית - זה כבר לא מקבל עליה?..."

אחד מחסידי ארמו"ר הנזק, ר' בנימין קלצקר שמו, היה סוחר עצים.

פעם אחת, בעת עריכת חשבון עסקי כלשהו, רשם החסיד בסוף החשוב: "סך הכל: אין עוד מלבדו!"

ראה זאת אחד מחבריו הסוחרים, ומהר להשיף לו. "יש זמן לכל דבר, ר' בנימין", אמר. "בזמן שאתה לומד חסידות, תתעמק בפסוקים. אבל

48 אֶתְרוֹג מִקְּאֵל־אֲבֵרָה

קאלאבֵרָה (או יאנאָווע) הוא אזור בדרום איטליה, שפֵּנְרָאָה הִיָּה נִשְׂאָר אֶלְמוֹנֵי לְגַמְרֵי אֵלּוּלָה המטעים העצומים שנמצאים בו. במטעים אלו גדלו אתרוגים רבים מאליהם, ללא מגע יד אדם, במשך שנים רבות.

על אתרוגים אלה כתב ה'חֶתֶם סוֹפֵר' (רבי משה סופר), בספר השו"ת (שאלות ותשובות) שלו, שידוע כי הם פשרים ומתאימים לברכה בחג הסוכות.

אדמו"ר הזקן גילה שפֵּנְרָאָה הקב"ה אמר למשה "ולקחתם לכם פרי עץ הדר", הושיב משה רבנו שלוחים על עֵנּוּ, ש'הטיס' אותם עד קאלאבֵרָה להביא משם אתרוגים. במשך כל הדורות עשו חסידיו ליובאוויטש מאמץ מיוחד להשיג לחג אתרוגים מדרום איטליה.

?
בפרדסים בכפר חב"ד צומחים עצי אתרוג שנטעו מזרעי אתרוג קאלאבֵרָה שעליו ברח הרבי

49 לֹא יִשְׁנִים בִּסְכָה

"אֵיךְ אֶפְשֶׁר לִישֵׁן בִּסְכָה אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהּ מְקִיפִין דְּבִינָה?" שאל אדמו"ר האמצעי. כלומר, איך אפשר ללכת לישן במקום קדוש כזה, שמאיר בו אור רוחני בדרגת 'מקיפין דבינה'? גם אדמו"ר הזקן כותב בשלחן ערוך שלו, "מנהג העולם לא לישן בסכה".

ואכן, על אף שבליובאוויטש נזהרים מאוד שלא לאכל כלום ואפילו לא לשנות מים מחוץ לסכה – אין ישנים בה. ההסבר ההלכתי לכך הוא ש'מצטער פטור מן הסכה', מי שהסכה גורמת לו צער, לדגמה כאשר בחוץ שורר קור עז, פטור משיבה ומשנה

בסכה. לכן, מי שהשנה במקום רוחני קדוש כל כך גורמת לו צער, פטור מזה.

ומה עם חסידים פשוטים יותר, שלא מרגישים את האור הקדוש? האם הם פו צריכים לישן בסכה?

עונה על כך הרבי: חסיד כזה, שלא זוכה לחוש ב'מקיפין דבינה', מצטער פעמים: גם כי אינו יכול לנהג כמנהג רבותיו, וגם כי אינו בדרגה רוחנית גבוהה מספיק. ואם ענין השנה בסכה מצער אותו כך, מצטער פטור מן הסכה ודרי הוא פטור ממנה.

50 מַגֵּלַת אֶסְתֵּר וְהַפֶּאֶת הַמֶּן

עוד במגלת אסתר: *בשני המקומות בהם ישנו שתי נסחאות, אומר בעל הקורא את שתייהן כדי לצאת ידי חובת כל הדעות: "להרג ולאבד" ו"להרג ולאבד".*
"ואיש לא עמד בפניהם" ו"ואיש לא עמד לפניהם".

בעת אמירת המלים "האגרת הזאת" ו"אגרת הפורים הזאת השנית", אוחזים את המגלה בידיים ומנענעים אותה קלות.

זהו מנהג שכנראה לא כל כך אהוב על חסידיו ליובאוויטש הצעירים... בעת קריאת מגלת אסתר, לא נוהגים להרעיש בכל פעם שמזכירים את המן. מכים אותו רק כאשר נלוח אליו שם תאר פלשהו. 'המן האגגי', 'המן בן המרתא' וכו'.

מספרים שהרבי נהג לחיד בנהגה למראה הילדים המוחים בקולי קולות בעת הזכרת הרשע, וגם הוא היה רוקע ברגלו.

51 'מִצָּה שְׂרוּיָה' בַּפֶּסַח

חשבתם פעם ממה עשויה המצה? נכון, מקמח ומים, כמו לחם וחלה ופתה... בעצם, המצה שאנו אוכלים בפסח, שתופסת מקום מרכזי בליל הסדר, היא המאכל שהכי קרוב לחמץ!

לכן, נזהרים מאוד בעת אכילת המצה, שלא יגעו בה מים. החשש הוא שמא נשאר במצה מעט קמח שלא נאפה, ואם יגעו בו מים, הוא עלול להפך לחמץ.

אדמו"ר הזקן כותב בענין שרוייה, "המחמיר תבוא עליו הברכה", ו"טעם גדול יש בדבר להזהר מחשש אסור דאורייתא".

כדי להרחיק את המצות ממים, מכסים אותן כשהן על השלחן. במשך כל ימי הפסח, לא מרטיבים את השפתים ב'מים אחרונים' (כפי שנוהגים כל השנה), מחשש שמא נשארו על השפתים פרוייה מצה והם ירטבו. הרבי נהג להעביר מפית על פיו במשך כל זמן אכילת המצה, ואת המפיות המשמשות היה מניח בצד.

יוצא מן הכלל הוא אחרון של פסח, הנחגג רק בחוץ לארץ (בארץ ישראל זהו אסרו חג). ביום זה מהדרים מלכתחלה לאכל שרוייה. הרבי הסביר שהחג האחרון של פסח קשור לגאלה, ולכן ביום זה לא יקרה שום דבר רע, גם אם הקמח של המצה יגע במים.

רבותינו נשיאנו
משיגים ורעיונות
מנהגים
תקנות ומצוות
מאורעות ותאריכים
נהגים

80 'בין המצרים'

עצובים אלה, ושמחה של תורה מתרת גם בזמן אבלות.

במספר שיחות פרט הרבי איד למוד עניני בית המקדש יקוף את כל רבני התורה: בתנ"ך - ספר יחזקאל, במשנה וגמרא - מסכתות מדות ותמיד, ברמב"ם - הלכות בית הבחירה, ובאורי כל הנ"ל בתורת החסידות, במיחד מספרי אדמו"ר הצמח צדק.

בימי 'שלשת השבועות', מי"ז בתמוז עד תשעה באב, נוהג עם ישראל כמה מנהגי אבלות בגלל חרבן בית המקדש. הרבי הורה להוסיף בימים אלה בלמוד דינים, הלכות, משניות, מדרשים ופרקי גביאים הקשורים לבית המקדש, וכן להרבות בנתינת צדקה שמקרבת, פירוע, את הגאולה.

בתשעת הימים, מראש חודש אב עד לתשעה באב, עורכים בכל יום סיום מסכת ברב עם. המטרה היא להוסיף כמה שיותר בשמחה המתרת גם בימים

81 הקהלת קהלות

הזה, וקרא לחסידים בכל מקום להקהיל קהלות בבתי הכנסת בשבת, ולמסור בהם רבני תורה (עם הרגשה מיחדת על פרושי כ"ק אדמו"ר הצמח צדק בספרו 'אור התורה' על פסוקי פרשת השבוע).

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" - כבר בזמן משה רבנו, נקבעה שבת קדש לזמן שבו מתאספים יהודים בבית הכנסת או בבית המדרש, ולומדים פרשת השבוע או הלכות שבת.

בשנת תש"נ, עורר הרבי את המנהג

82 כנוס תורה

הרבי תקן שבכל אסרו חג יתקיים 'כנוס תורה'. בכנוס, תלמידי חכמים מדרברים על ענינים שונים בתורה, ומלמדים את הקהל מחדושיהם. הרבי לא היה משתתף פיזית בכנוס עצמו, אך במהלך ההתעודות בחג שלפני הכנוס, נהג לשאת שיחה אחת מיחדת נוספת ובה פלפול בסוגיה תורנית כלשהי, כהשתתפות ב'כנוס תורה'.

הרבי אף בקש שיוציאו לאור קבצי חדושים שנאמרו בכנוס.

בשנת תשל"ט הציע הרבי שיערכו כנוס תורה גם לנשים.

83 מבצע הקהל

דבריו של הרבי, ומארגנים כנוסים לקהל הרחב, בהם מקבלי החלטות טובות להוספה בעניני תורה ומצוות.

'שנת הקהל' היא השנה שמגיעה לאחר שנת השמיטה. בזמן בית המקדש, היה עם ישראל כלו מתקהל במוצאי יום טוב ראשון של חג הסוכות, בשנה המדברת, ומקשיב לקריאת המלך מתוך ספר התורה. מטרת ההתקהלות (ומכאן גם השם, 'מצות הקהל', 'שנת הקהל') היתה - חזוק העם בעניני תורה ויראת שמים.

הרבי עמד על כך שלמרות העברה שמצות הקהל התקיימה בפעל יום אחד בלבד, השפעתה של המצוה היא על כל השנה כולה ועל כן היא נקראת 'שנת הקהל'.

בשנת תשמ"ח, שנת הקהל, הכריז הרבי על 'מבצע הקהל'. המבצע כלל עריכת פנסי התעודות והפצת 'פרטיסי הקהל', בהם רשם כל אחד ואחד את התוספת האישית שלו בתורה ומצוות, לרגל השנה המיוחדת.

מאז, בכל 'שנת הקהל', מפרסמים החסידים את

בחדש תשרי של שנת תשמ"ח ולאחר כל אותה שנה הגיע מספר רב במיוחד של חסידים ל-770, כזכר וכבטוי לעלית בני ישראל לבית המקדש ב'שנת הקהל'

בסוף יחידות כללית 'לאורחים ב'שנת הקהל' תשמ"ח, אמר הרבי לכל אחד ואחד: "זאלסט טאן אין הקהל" (תתעסק בהקהל)

רבותינו נשיאנו

משגים ורעיונות

מנהגים

תקנות ומבצעים

מאורעות ותאריכים

מגוונים

100 י' בשבט, קבלת הנשיאות על ידי הרבי

יום רביעי, מוצאי י' שבט תשי"א, שנה בדיוק לאחר הסתלקותו של אדמו"ר הרי"צ. קהל החסידים התאסף ב-770, להתועד עם חתנו של הרבי הקודם, לרגל היארצייט. בין החסידים היתה התרגשות גדולה וכמיהה לראות את הרבי מקבל על עצמו את הנשיאות.

?
בכל אחד ממואמרי 'באתי לגני', הזכיר הרבי מתורתם של כל אחד מרבתינו נשיאינו

"באתי לגני" - מי, מה ומתי

במשך השנה הראשונה לאחר הסתלקות אדמו"ר הרי"צ, הרפיס הרבי נשיא דורנו (שבאותם ימים סרב לקבל על עצמו את הנשיאות) את המאמרים הבאים ב'המשך', שכולל בסך הכל עשרים פרקים. באותה שנה, דבר הרבי בשיחות רבות על "באתי לגני", וראה בו עצות והדרכות לתקופה שלאחר ההסתלקות.

ביום השנה הראשון להסתלקות, כשקבל על עצמו את הנשיאות, היה "באתי לגני" המאמר הראשון שאמר הרבי.

מאז, מדי שנה בי' בשבט, נהג הרבי לומר מאמר שמסביר את אחר מעשרים הפרקים של 'המשך' "באתי לגני", מאמרו של הרבי הרי"צ. בשנה ה-21 לנשיאותו, החל הרבי לבאר מחדש את הפרק הראשון.

בי' בשבט תרע"ד נפטרה הרבנית רבקה, סבתו של אדמו"ר הרי"צ, ובי"ג בשבט תש"ב נפטרה אמו, הרבנית שטערנא שרה. בחלק מהשנים שבאו לאחר מכן, נהג הרבי הקודם לומר מאמר או להרפיס קנטרס מיוחד לכבוד תאריכים אלו.

לקראת שבת פרשת בא, י' בשבט תש"י, פרסם הרבי הקודם קנטרס ובו מאמר "באתי לגני", כדי ללמד אותו בי' בשבט, ומאמר נוסף, "היושבת בגנים", כדי ללמד אותו בי"ג בשבט. מדבר בשני מאמרים מתוך ארבעה המהווים ביחד 'המשך' שתכנו - התכלית של עם ישראל, לקדש את העולם הגשמי ולהפוך אותו ל'דירה' לקב"ה.

באותה שבת (י' בשבט) הסתלק אדמו"ר הרי"צ, ו"באתי לגני" נשאר בתור המאמר האחרון שלו שראה אור קודם הסתלקותו.

מאמר - זהו ענין של רבי. אם יצטרך לבקשה, סימן שהוא מקבל עליו את הנשיאות.

כעבור רגע שדמה לנצח, נשא קולו של נשיא הדור ברחבי האולם. "באתי לגני אחתי כלה", פתח הרבי בנגונו של מאמר. הקהל הנרגש הטא און, ובלב כלם עברה אותה מחשבה: יש לנו רבי! באמצע המאמר, כשהפסיק הרבי כדי לומר 'לחיים', עלה החסיד הנזון על השלחן, וברך בקול: "ברוך... שהחינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה". שאגת האמן האדירה, מלאת השמחה, נשמעה למרחקים, ובשרה לכל: ליובאוויטש יש נשיא.

היה זה לאחר שנה שלמה של תחנונים, מכתבים ופרסומים, בהם בקשו החסידים מ'הרמ"ש' (כנויו של הרבי לפני נשיאותו, ראשי תבות של 'רבי מנחם שניאורסון') שיקבל עליו את הנהגת ליובאוויטש. לאחר השנה סרב הרבי למנוי. למרות זאת, היו סימנים למה שעתיד לקרות, כמו 'יחידויות' בודדות, תשובות של הרבי, חלוקת לעקאח ורמזים בשיחות.

כשעה וחצי לאחר תחלת ההתנערות, נעמד לפתע אחר מוקני החסידים. "הצבור מבקש שהרבי יאמר מאמר חסידות", אמר. הס השלף בקהל, וכל העינים הופנו אל 'הרמ"ש'. אמירת

101 י' בשבט תש"ל, ספר תורה של משיח

חסידים מיוחד לטפול בנושא הכתיבה ומכירת האותיות. הכתיבה החלה כעבור מספר חדשים, אולם הסיום התעכב שנים ארכות.

28 שנים מאחר יותר: י' בשבט תש"ל, עשרים שנה להסתלקות אדמו"ר הרי"צ.

בקרב החסידים העלו רעיונות שונים כיצד לציין את היארצייט ה-20. ההצעה שקבלה את אשורו של הרבי היתה לסיים את כתיבת ספר התורה של משיח.

ואכן, בט' בשבט באותה שנה (י' בשבט חל בשבת), התקיימו התנערות וסיום כתיבת ספר התורה, בהשתתפות חסידים שהגיעו מכל רחבי העולם. הרבי הלביש את ה'כתר' לספר התורה, והוא הכנס לארון הקדש בבית המדרש 770.

בהתנערות ליל שמחת תורה תש"ב, הכריז אדמו"ר הרי"צ על מבצע מיוחד: כתיבת ספר תורה לקבלת פני משיח.

הרבי הקודם הקדיש תשומת לב מיוחדת לספר התורה הזה. הוא שלם מפספו הפרטי עבור יריעות העור ושכר הסופר סת"ם, ומנה ועד

בשנת היארצייט ה-20 של אדמו"ר הרי"צ, בה התקיים סיום והכנסת ספר התורה, סיים הרבי גם מחזור למוד של המאמר 'באתי לגני'.

רבתינו נשיאינו
משיח
מנהגים
תקנות ומבצעים
מאורעות ותאריכים
נגונים

בתורת החסידות בכלל ובחב"ד בפרט, יש חשיבות גדולה לנגון. הנגינה היא השפה של הנפש, שבה היא מביעה את התכונות הפנימי של האדם. ישנם נגונים שונים, בהתאם למצבי הנפש השונים: געגועים, תקנה, שמחה ורקוד, תשובה, התבוננות, אהבת ישראל ועוד.

חסידים אהבים נגונים, ומנגנים אותם בהזדמנויות רבות. יש נגונים מיוחדים לארועים שונים, נגוני תפלה ולמור, וכאלה לסעודות והתעודות. לאורך הדורות היו חסידים 'פעלי מנגנים' - ממחים בנגינה, כשביניהם חסידים גדולים מאוד ובני משפחה של

רבותינו הקדושים.

מאחורי כל נגון ישנו ספור. מי חבר אותו, מתי ומה השפעתו על השומע. לכן צריך לנגן אותו בצורה מדיקת מאד, כדי שיכנס ללב ויפעל את פעלתו.

הפעל שם טוב אמר: "היכל הנגינה סמוך להיכל התשובה". אדמו"ר הנקון הוסיף ואמר: "הנגון הוא קלמוס הנפש". הנפש 'כותבת' באמצעות הנגון את מה שהיא מרגישה, ומסבה זו בכוח של הנגון לחדר לתוך נפשות אחרות ולהשפיע עליהן.

יוצאין בשיר

פעם אחת עבר אדמו"ר הנקון בשקלוב, שהיתה עיר שרב תושביה 'מתנגדים'. גאוני העירה התקבצו בבית המדרש, והזמינו לשם גם את הרבי כדי לשטח לפניו את כל שאלותיהם. היו שם תלמידי חכמים גדולים, וכל אחד הגיע עם קשיות גדולות ועמקות.

רבי שניאור זלמן נכנס אל בית המדרש ועלה אל הבמה. "רוצים שאענה על שאלותיכם?" פתח, "אנגן לכם נגון". הרבי חזר על הדברי החסידות אודות המשנה 'כל פעלי השיר, ואז החל לנגן נגון, מעמק הלב ובדבקות.

הממה השתררה בבית המדרש, ורק קולו של הרבי נשמע, מנגן. הנגון היה כל כך עמוק ועצמתי, שפתח את לבו ומחו של כל אחד מהנוכחים, קשיה אחת שלא נפתרה.

והעלה אותם מעלה, לדרגות גבוהות. כל השאלות ואי-ההבנות שהיו להם התבררו מאליהן, וכעת היו התשובות ברורות ופשוטות. כשסיים אדמו"ר הנקון את הנגון, בבית המדרש בשקלוב לא נותרה אף קשיה אחת שלא נפתרה.

154 עזרני קל חי

מחבר: ר' רפאל ענתבי
מלים: פיוט מרוקאי

ר' רפאל ענתבי היה תלמיד חכם גדול, משורר ופיטן שחי במרוקו לפני כמאתים שנה, וחבר למעלה מ-400 שירים. מלות הנגון 'עזרני קל חי' מבקשות מה שיעזר לנו להתגבר על יצר הרע ולחזור בתשובה.

בהתעודות בשנת תשי"ג, כשחזר ר' ניסן פינסון משליחות במרוקו, כפר אותו הרבי לשיר נגון ממדינת השליחות שלו. הרב פינסון החל לנגן את 'עזרני קל חי'. עם השנים, התקבל הנגון בקרב חסידיו חב"ד והרבי אף הורה לכלל אותו בספר הנגונים.

עזרני קל חי להכניע

את יצר המפתה המריע

מבלתה אין מושיע להושיעני

אודה עלי פשעי אתה תשא עוני

דלתי תשובה חי פתח לי

כי שבתי מחטאי ומעלי

אנא צורי שמע קולי מהר ענני

אודה עלי פשעי אתה תשא עוני

סוד ימינה הפשוטה

לקבל נפש המתחרטה

ולא תוסיף עוד תחטא אליה קוני

הרחק נא מעליה חברת פת הצפוני

155 נייע זשוריצי כלאפצ'י

מחברים: חסידי אדמו"ר האמצעי

את הנגון החסידי השמח הזה נהגו לנגן בזמן נסיעה לליובאוויטש, לרבי. המלים בשפה האוקראינית מסמלות את ההתקשרות של החסידים לרבי, וההתלהבות מכך שלמרות טלטולי הדרך, הנה הם כבר מגיעים אליו ואז הכל יהיה בסדר...

הרבי נשיא דורנו הסביר שהשיר מתאים גם לעבודתנו בזמן הגלות: למרות הקשיים והחשכה, אנחנו בטוחים שהנה כבר אנו מגיעים אל הגאולה.

את הנגון הזה נהוג לנגן גם לאחר נגון ארבע בבות של אדמו"ר הנקון.

רבותינו נשיאינו
מאגנים ורעיונות
מאגנים
תקנות ומצעים
מאורעות ותאריכים
נגונים

על שם מי נקרא הרבי הצמח צדק?
מדוע מכנה הרבי הרש"ב "הרמב"ם של תורת החסידות"?
מתי פגש הרבי לראשונה את חותנו הרבי הקודם?
מה פירך את שיטת חב"ד בתוך כלל החסידות?
מדוע אומרים "מודה אני" בראש מרפן?
מהי "שחיטת ליובאוויטש"?
מה ההבדל בין "מאמר" ל"שיחה"?
למה נגון "הנרות הללו" ארוך כל כך?
מי תקן את מנהגי "שבת מברכים"?
מה זה "עשאלונים"?
מדוע אין אנו ישנים בסכה?
למה כל המאמרים של י' שבט מתחילים במלים "באתי לגני"?
האם כל אחד מאתנו יכול להיות "בינוני"?
מה יש בנגונים, שמייחסים להם חשיבות כה רבה?
למה נזהרים כל כך שהמצות בפסח לא יגעו במים?
איך נולד המשג "טראכט גוט וועט זיין גוט"?
באיזו שנה החל "מבצע תפלין"?
מפני מה בחב"ד לא מיחסים חשיבות יתרה ל"מופתים"?
מי היה שאפיל?

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להזמנות בברטים אשראי: קה"ת 03-9606018

בארה"ב: ג'ודאיקה וורלד 718-6041020